

**Eduskunnan
pankkivaltuusmiesten
kertomus
vuodelta 1976**

Helsinki 1977

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSMIESTEN KERTOMUS
VUODELTA 1976**

*

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE**

FINNISH PARLIAMENT

HELSINKI 1977

Printed and published by the Finnish Parliament, Helsinki 1977

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	3	Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto (Sitra)	18
Vuoden 1976 taloudellinen kehitys	3	Päiväluottomarkkinoiden korko	18
Suomen Pankin rahapolitiikka	4	Pohjoismaiden investointipankin talletusten korko	18
Rahapoliittiset toimenpiteet	4	Suomen Pankin ohjesäännön 6 §:n muuttaminen	18
Erityisrahoitusjärjestelyt	7	Suomen Pankin johtosäännön 17 §:n 1 momentin muuttaminen	19
Suomen Pankin valuuttapolitiikka	8	Muutoksia Suomen Pankin eläke- ja perhe-eläkesääntöihin	19
Kehitys kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ..	8	Ulkomaisen luoton ottaminen Suomen Pankille ..	19
Avistamarkkinat	8	Suostumus ulkomaisen lainan ottamiseen Mortgage Bank of Finland Oy:lle	19
Terminimarkkinat	9	Osakemerkintä ja -osto	20
Kahdenkeskiset maksujärjestelyt	9	Vuoden 1976 sadan markan seteli	20
Pitkäaikaiset ulkomaiset pääomanliikkeet ..	10	Setelipainon rakennussuunnitelman toteuttaminen	20
Suomen Pankin tase ja tuloslaskelma	11	Toimenhaltijain palkkausten tarkistaminen	20
Ulkomaat	11	Ulkomaisia asiamiespankkeja	20
Rahoituslaitokset	11	Myönnetyt avustukset ja eläkkeet	21
Julkinen sektori	12	Johtokunta	21
Yritykset	13	Haarakonttorien valvojat	21
Liikkeessä oleva raha ja talletustodistukset ..	13	Pankkivaltuusmiehet	22
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	13	Tilintarkastajat	22
Tilinpäätös	14		
<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	17		
Tilintarkastus	17		
Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus ..	17		
Inventaukset ja haarakonttorien tarkastukset ..	17		
Längmanin ja Rosenbergin rahastot	17		

ISSN 0356-0449

Helsinki 1977. Valtion painatuskeskus

Suomen Pankin toiminta

Vuoden 1976 taloudellinen kehitys

Kansainvälisten suhdanteiden elpyminen vuonna 1976 vilkastutti myös Suomen vientituotteiden kysyntää. Tavaraviennin määrä kasvoi vuoden 1975 aallonpohjasta 20 %, mutta vientimäärät jäivät varsinkin metsäteollisuudessa vielä pienemmiksi kuin edellisessä korkeasuhdanteessa. Kokonaistuotannon määrä kasvoi vain hieman, koska kotimainen kysyntä supistui vuoden aikana osaksi investointihalukkuuden jyrkän vähenemisen, osaksi vaihtotaseen tasapainottamiseen ja inflaation vaimentamiseen tähtäävän talouspolitiikan vuoksi. Tuonnin määrä väheni selvästi vuoden alkupuoliskolla ja vaihtotaseen vaje supistui markkamääräisestäikin lähes puoleen edellisen vuoden alijäämästä. Vaikka inflaatio hidastui vuoden aikana, kustannusten ja hintojen nousu oli silti kansainvälisen mittapuun mukaan nopeaa. Työttömyys lisääntyi edelleen vuoden aikana. Työttömiä työnhakijoita oli vuonna 1976 keskimäärin 80 000 eli 3,6 % työvoimasta.

Matalasuhdanteen aiheuttaman varastojen pienentämisen päätyttyä läntisissä ostajamaissa vuoden 1975 lopulla metsäteollisuustuotteiden vienti alkoi vähitellen elpyä. Kasvu jatkui vuoden 1976 puolella ja puuteollisuustuotteiden viennin määrä nousi noin neljänneksen ja paperiteollisuustuotteiden noin 15 % suuremmaksi kuin edellisenä vuonna. Metalliteollisuustuotteiden viennin määrä kasvoi viidenneksen, sillä raskaan metalliteollisuuden vientitoimitukset olivat huomattavia. Kun suhdanteiden paraneminen Länsi-Euroopassa kuitenkin oli epäyhtenäistä, jäi eräiden toimialojen vientitulo verrat heikoksi. Keskimääräiset vientihinnat alkoivat nousta alkuvuodesta 1976, kun erä-

den metsäteollisuustuotteiden hintojen lasku pysähtyi. Vientihinnat eivät kuitenkaan keskimäärin nousseet edellisen vuoden tasoa korkeammalle, mutta kustannuspaine jatkui voimakkaana.

Kasvettuaan pitkään nopeata vauhtia yksityiset investoinnit alkoivat selvästi laskea vuonna 1976. Kysynnän ja kannattavuuden heikkeneminen sekä rahoituksen kireys vähensivät niiden määrää yli 16 % edellisvuotisesta. Asuinrakennusinvestoinnit supistuivat edelleen merkittävästi ja myös muut talonrakennusinvestoinnit kääntyivät laskuun vuoden alkupuolella. Kone- ja laitehankinnat eivät vähentyneet yhtä paljon kuin talonrakennusinvestoinnit. Teollisuuden investoinnit taas supistuivat enemmän kuin palveluelinkeinojen investoinnit.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalityöt alenivat tuntuvasti työllisyyden heikentymisen, pääomatulojen hitaan kasvun ja verotuksen kiristymisen vuoksi. Yksityisen kulutuksen määrä supistui kuitenkin vain vajaan prosentin, koska säästämisaste aleni huomattavasti. Kulutuksen väheneminen näkyi eniten kestävien kulutustavaroiden hankinnoissa.

Tasapainottamispolitiikan mukaisesti julkisen kysynnän kasvua pyrittiin hillitsemään. Mm. eläkemenojen sekä opetustoimen ja terveydenhuollon menojen nopean lisääntymisen johdosta julkisten kulutusmenojen kasvu ylitti kuitenkin tavoitetason. Hallinnolliset investoinnit lisääntyivät vain vähän. Säästötoimet yhdessä tulo- ja varallisuusveron tuoton kasvun kanssa tasapainottivat osaltaan valtion kassatilannetta.

Teollisuustuotanto kääntyi nousuun vuoden toisella neljänneksellä, mutta heinäkuun run-

saat seisokit alensivat uudelleen tuotantolukuja. Koko vuoden kasvu oli vajaat 2 %. Puutavara-teollisuuden tuotanto kohosi noin 10 % edellisen vuoden erittäin alhaiselta tasolta; paperiteollisuudessa tuotannon kasvu oli sen sijaan varsin hidasta. Myös metsätalouden tuotanto alkoi vuoden loppupuoliskolla hieman vilkastua. Metalliteollisuudessa matalasuhdanteen vaikutus alkoi näkyä selvästi vasta kertomusvuoden aikana, jolloin tuotanto taantui ja tilauskanta supistui.

Kokonaistuotannon lievistä elpymisestä huolimatta työllisyystilanne heikkeni edelleen. Työllisten määrä oli runsaat 60 000 henkeä pienempi kuin edellisenä vuonna ja työttömyys lisääntyi kaikilla toimialoilla, eniten rakennustoiminnan ja teollisuuden ammattiryhmissä. Työvoiman kysynnän heikkeneminen näkyi erityisesti nuorten työttömyytenä. Työttömyysasteen alueelliset erot olivat edelleen suuret. Siirtolaisuus Ruotsiin alkoi voimistua vuoden loppukuukausina.

Palkansaajien ansiotaso kohosi keskimäärin 15 % vuoden 1975 ansiotasoon verrattuna. Kun hintojen nousu vuositasona oli 14.5 %, kohosivat reaaliensiot hyvin vähän. Joulukuusta joulukuuhun laskettuna kuluttajahinnat nousivat 12 %, mikä oli 6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kolme prosenttiyksikköä noususta johtui välillisten verojen ja julkisten maksujen korotuksista.

Tavarantuonnin määrän väheneminen jatkui vielä vuoden 1976 alkupuolella, mutta tuotannon elpymistä seurannut varastojen täydentämistarve käänsi kesän aikana raaka-aineiden tuonnin kasvuun. Kokonaistuonnin lisäykseen vaikuttivat huomattavasti myös syksyyn ajoituneet öljytoimitukset. Valmiiden tavaroiden tuonnin määrän väheneminen sen sijaan jatkui pitkälle loppupuoleen, joten koko tuonnin määrä jäi hieman pienemmäksi kuin edellisenä vuonna. Tuontihintojen nousu nopeutui vuoden loppupuolella, mutta keskimäärin tuontihinnat olivat vain noin 5 % korkeampia kuin vuonna 1975. Ulkomaankaupan vaihtosuhteen aleneminen pysähtyi alkuvuodesta 1976, mutta silti vaihtosuhte heikkeni vuositasona noin 5 % ja palasi 1970-luvun alkuvuosien tasolle. Tuontitalletusjärjestelmää lievennettiin asteittain ja talletusten periminen lopetettiin vuoden 1976 päättyessä.

Kauppataseen alijäämä oli 4.1 mrd. markkaa, kun se vuonna 1975 oli ollut 7.8 mrd.

markkaa. Erityisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla kauppataseen paraneminen oli huomattavaa. Vaihtotaseen alijäämä oli 4.3 mrd. markkaa eli noin 4 % bruttokansantuotteesta. Vajaus rahoitettiin valtaosin pitkäaikaisen pääoman tuonnilla, joka kuitenkin supistui edellisvuotisesta nettomääräisesti 1.1 mrd. markkaa. Yritysten lyhytaikaisen pääoman nettotuonti oli vain 200 milj. markkaa. Suomen Pankin vaihdettavien valuuttojen varanto pieneni noin 100 milj. markkaa. Sidottujen valuuttojen tiliasema osoitti vuoden lopussa noin 400 milj. markan saatavaa kuten vuotta aikaisemminkin.

Heikon suhdannekehityksen ja kireän rahapolitiikan johdosta sekä otto- että antolainauksen kasvu hidastui tuntuvasti. Luotonannon kasvu aleni eniten talletuspankeissa, joissa se jäi 12 prosenttiin. Myös muiden rahoituslaitosten ja valtion luotonannon kasvu väheni. Talletuspankkien ottolainaus lisääntyi 11 % ja vähäisimmäksi talletusten lisäys jäi liikepankeissa. Huolimatta kiintiöiden alentamisesta kasvoi liikepankkien keskuspankkivelka vuoden aikana runsaat 500 milj. markkaa.

Suomen Pankin rahapolitiikka

Rahapoliittiset toimenpiteet

Maksutase- ja inflaatiokorotuksen alulle saadun tasapainottamisen turvaamiseksi jatkettiin tiukkaa rahapolitiikkaa vuonna 1976. Rahoitusmarkkinoiden kireydellä pyrittiin erityisesti tuontikysynnän hillitsemiseen ja inflaation väentämiseen. Matalasuhdanteen aiheuttamia työllisyys- ja tuotanto-ongelmia lievennettiin keskuspankin valikoivalla luotonannolla.

Alkavan suhdannenousun käyttämistä kansantalouden ulkoisen ja sisäisen tasapainon parantamiseen tähdennettiin useassa yhteydessä. Kansainvälinen suhdannekehitys heijastui Suomen viennin huomattavana elpymisenä loppuvuoden aikana. Suhdannenousu jäi kuitenkin suurissa markkinatalousmaissa verraten heikoksi ja elpyminen oli Suomessa hidasta. Vaihtotaseen tasapainottaminen jäi siten suuressa määrin tiukan raha- ja pääomantuontipolitiikan varaan.

Pitkään kansainvälistä keskitasoa selvästi nopeampana jatkunut inflaatio alkoi enenevästi rasittaa kansainvälistä kilpailukykyämme. Inflaation väenemistä jarruttivat lähinnä kotimaiset kustannustekijät. Kävi yhä ilmeisem-

mäksi, että inflaation hillitseminen oli keskeinen edellytys muiden talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamiselle. Kireän rahapolitiikan yhtenä tavoitteena olikin inflaatio-odotusten väentäminen ja siten pohjan luominen rahoitussäästämisen elpymiselle.

Liikepankkien keskuspankkirahoituksen¹ määrän ja ehtojen säätelyllä oli edelleen keskeinen asema rahapolitiikassa. Lisäksi rahapolitiikasta välineistöä kehitettiin eräin lähinnä teknisuutein parannuksin. Päiväluottomarkkinoita koskevia ohjeita muutettiin tammikuun alusta siten, että Postipankki sai oikeuden osallistua tallettajana edellisenä syksynä perustettuihin päiväluottomarkkinoihin. Samalla lakkautettiin Postipankin suoraan liikepankkeihin tekemien päivätalletusten järjestely. Postipankin sijoitusoikeuden kuukausikeskiarvoksi määrättiin aluksi enintään 500 milj. markkaa, mutta se nostettiin helmikuussa 800 milj. markkaan.

Päiväluottomarkkinoiden laajentamisen tarkoituksena oli yksinkertaistaa ja yhtenäistää pankkien välisiä rahoitussuhteita siten, että valtiontalouden pankeissa aiheuttamat sekä kuukauden että vuoden sisäiset maksuvalmiusvaihtelut voitiin tästä lähtien tasoittaa Suomen Pankin päiväluottomarkkinoilla. Samassa yhteydessä korotettiin liikepankkien keskuspankkiluoton ja päiväluottojen yhteismäärän kuukausikeskiarvolle vuoden 1975 syyskuussa asetettu 180 prosentin valvontaraja 200 prosenttiin. Valvontarajan ylitys johtaa Suomen Pankin erityiseen maksuvalmiusseurantaan.

Valtioneuvoston päätettyä maaliskuussa tuontitalletusten asteittaisesta purkamisesta Suomen Pankki ilmoitti liikepankeille, että niiden edellytetään supistavan keskuspankkirahoituksen käyttöä sitä mukaa kuin tuontitalletusten määrä Suomen Pankissa alenee. Pankkeja kehoitettiin rajoittamaan luotonantoon erityisesti niille yrityksille, jotka saavat käyttöönsä palautettavia tuontitalletuksia. Tuontitalletusten määrä Suomen Pankissa oli korkeimmillaan helmi—maaliskuussa, lähes 1.4 mrd. markkaa, mistä se aleni vajaaseen 1 mrd. markkaan vuoden loppuun mennessä.

Huhtikuun alusta lukien keskuspankkiluotto-kiintiön ylityksestä perittävän lisäkoron asteikkoa muutettiin päiväluottomarkkinoiden toimintaedellytysten parantamiseksi. Aikaisemmin kiintiövelan portaittain nousut keskimääräinen korko muutettiin nyt tasaisesti nousevaksi.

Samalla lisäkorkoasteikkoa jonkin verran lievennettiin.

Pankkivaltuusmiehet päättivät jatkaa toukokuun lopussa päättyntä, päiväluottomarkkinoita koskevaa koronmaksulupaa vuoden 1977 loppuun ja alensivat samalla koron ylärajan 30 prosentista 25 prosenttiin.

Heinäkuun alusta liikepankkien keskuspankkiluottokiintiötä alennettiin 200 milj. markkaa 2 300 milj. markkaan, koska ennen kaikkea tuontitalletusten purkautumisen mutta myös vientitulojen kasvun nopeutumisen odotettiin keventävän rahoitusmarkkinoita. Syksyn mitaan näytti siltä, että suotuisa maksutasekehitys saattaisi pysähtyä ja inflaatio uudelleen voimistua. Lokakuussa Suomen Pankki ilmoitti liikepankeille päättäneensä edelleen alentaa niiden keskuspankkiluottokiintiöiden yhteismäärää vuoden 1977 alusta 200 milj. markkaa 2 100 milj. markkaan. Kiintiöalennusta mitoitettaessa lähdettiin siitä, että mitään inflaatiota nopeuttavia tulojen korotuksia ei syksyn tulopoliittisten tarkistusneuvottelujen yhteydessä suoriteta. Samalla korostettiin seuraavaa tulopoliittista ratkaisua silmällä pitäen, että rahoitus tulee riittämään vain sellaiseen tulonmuodostukseen, jonka vallitessa inflaatiovauhti edelleen vähenee.

Vuonna 1976 voimassa olleet liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöt ja niiden pankki-kohtainen rakenne esitetään oheisessa asetelmassa. Kiintiöiden pankki-kohtainen rakenne pysytettiin ennallaan.

Liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöt ja niiden pankki-kohtainen rakenne vuonna 1976

	milj. mk	
	1. 10. 1975— 30. 6. 1976	1. 7. 1976— 31. 12. 1976
HOP	145	133.4
KOP	685	630.2
OKO	445	409.4
SKOP	570	524.4
SYF	640	588.8
ÅAB	15	13.8
Yhteensä	2 500	2 300.0

¹ Liikepankkien keskuspankkirahoitukseen kuuluvat liikepankkien luottokiintiöidensä puitteissa ottama keskuspankkiluotto, liikepankkien päiväluotot vähennettyinä liikepankkien päivätalletuksilla ja liikepankkien kanssa tehdyt obligaatioiden termiinkaupat. Liikepankkien keskuspankkiluottoon luetaan liikepankkien Suomen Pankissa diskonttaamat vekselit ja liikepankkien shekkitilivelka Suomen Pankille vähennettynä liikepankkien shekkitilisaatavalla Suomen Pankilta.

Marraskuussa rahalaitoksille annettiin luottopoliittiset ohjeet, joissa korostettiin, ettei keskuspankkirahoituksen käytön lisääminen pitämälläkään aikavälillä ole mahdollista, vaan luotonannon lisäys on sovittava ottolainauksen kasvun puitteisiin. Ohjeissa rahalaitoksia varoitettiin siitä, että vientituotteiden ylivarastojen rahoitus tullaan vuoden 1977 aikana purkamaan. Myös ulkomaisen pääoman nettotuonti ilmoitettiin pidettävän huomattavasti pienempänä kuin vuonna 1976, minkä todettiin edelleen lisäävän rahalaitoksiin kohdistuvaa luottojen kysynnän painetta.

Luotonannossaan rahalaitoksia kehoitettiin asettamaan etusijalle menekkiä vastaavan, kannattavan tuotannon edellyttämä käyttöpääoman tarve ja keskeneräisistä investoinneista sellaiset, joiden kapasiteetti on välittömästi valmistumisen jälkeen otettavissa kannattavaan käyttöön, sekä uusista investoinneista ainoastaan liiketaloudellisesti erittäin kannattavat tuotannolliset investoinnit.

Tiukimmin karsittaviin luototuskohteisiin säilytettiin sellaisten yritysten rahoitus, jotka saavat huomattavia määriä tuontitalletusten palautuksia. Samoin niihin kuuluivat tuontitavarat ja niiden varastot, kaupan, matkailun ja muiden palveluelinkeinojen laajennusinvestoinnit, kuntien ei-tuotannolliset investoinnit sekä kulutuksen rahoitus eri muodoissaan.

Liikepankkien keskuspankkirahoitus pysyi koko vuoden suurena. Kun huomattava osa keskuspankkirahoituksesta perustui kiintiöiden ylityksiin ja päivälutoituihin, nousivat pankkien keskuspankkirahoituksen kustannukset vuoden mittaan verraten korkeiksi. Rajoittaakseen pankeille aiheutuvaa kustannusrasitusta Suomen Pankki alensi keväällä kiintiövelan lisäkorkoasteikkaa sekä tuki ajoittain päivälutoittomarkkinoina omin sijoituksin.

Marraskuun alusta lähtien Suomen Pankki muutti lisäksi päivälutoittomarkkinoina koskevia määräyksiä perustamalla erityisen korontasauksin. Tälle tilille siirrettiin puolet niistä Postipankin päivälutoitukselle lasketuista koroista, jotka ylittivät 11 %. Korontasauksin kertyneet varat jaettiin keskuspankkilutoon oikeutettujen liikepankkien kesken. Samalla poistettiin Postipankin päivälutoitusten kuukausikeskiarvolle asetettu yläraja.

Joulukuussa Suomen Pankki ilmoitti asettaneensa liikepankkien keskuspankkirahoitukselle tavoitetasot vuoden 1977 tammi—elokuun ajak-

si. Tavoitetasojen saavuttamiseen kytkettiin erityinen hyvitysjärjestelmä, jonka tarkoituksena on kannustaa liikepankkeja supistamaan keskuspankkirahoitustaan rahapolitiikan edellyttämällä tavalla. Samalla tämän järjestelmän todettiin antavan liikepankeille mahdollisuuden keventää huomattavasti sitä kannattavuusrasitusta, jonka tilanteen vaatima tiukka kiintiö- ja päivälutoittopolitiikka tulisivat aiheuttamaan.

Suomen Pankin pysyviä erityisrahoitusjärjestelyjä jatkettiin vientiä harjoittavan ja tuonnin kanssa kilpailevan yritystoiminnan rahoitusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Kotimaisten toimistusten rahoitusjärjestelyn (ns. KTR-luotot) luottokanta kasvoi vuoden aikana lähes 40 %. Uusvientilutoitujen kasvu jatkui edelleen tasaisena, kun sen sijaan yritysten kiristynyt rahoitustilanne ja viennin elpymisen näkyivät lyhytaikaisten vientilutoitujen edellisvuotista selvästi voimakkaampana kasvuna. Uusvientilutoitujen ja lyhytaikaisten vientilutoitujen yhteenlasketun kannan lisäys oli yli 50 %. Kaikkien pysyvien erityisrahoitusjärjestelyjen luottokanta kasvoi yhteensä 376 milj. markkaa.

Tuotannon ja työllisyyden turvaamiseksi Suomen Pankki jatkoi vientituotteiden ylivarastojen tilapäistä rahoitusta sekä suoralla luotonannollaan että myöntämällä lupia tilapäisen ulkomaisen rahoituksen käyttöön. Suomen Pankki osallistui myös raakapuukauppojen rahoitukseen. Mekaanisen puunjalostusteollisuuden viennin elvyttyä supistettiin sille myönnettyä ulkomaista rahoitusta tuntuvasti vuoden loppuun mennessä, mutta muuta vientiteollisuuden varastorahoitusta jatkettiin koko vuoden ajan. Koti- ja ulkomaisen tilapäisen rahoituksen määrä oli vuoden päättyessä yhteensä yli 900 milj. markkaa, mikä oli noin 150 milj. markkaa vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Valtioneuvosto velvoitti huhtikuussa yritykset käyttämään ennen 1.1.1975 päättyneiden tilikausien voitoista tehdyt investointirahastosiirrot 15.4.1976—31.8.1977. Siirtoa investointirahastoon ei saanut tehdä samana tilikautena, jona rahastoa oli käytetty edellisen vuoden syyskuussa annetun luvan tai nyt asetetun veloituksen perusteella. Investointirahastosiirtojen edellyttämiä investointitalletuksia oli Suomen Pankissa vuoden 1976 alkaessa 73 milj. ja päättyessä 58 milj. markkaa.

Rahapolitiikan kireys heijastui vuonna 1976 pankkien antolainauksen kasvun huomattavana

hidastumisena. Kun myös pankkien ottolainaus muodostui aikaisempaa selvästi hitaammaksi mm. heikentyneen tulokehityksen, jatkuvien inflaatio-odotusten ja myös valtion obligaatioiden myynnin kasvun vuoksi, pankkien keskuspankkirahoituksen käyttö lisääntyi supistamistavoitteista huolimatta. Tosin keskuspankkirahoituksen käytön kolme vuotta jatkunut jyrkkä nousu hidastui selvästi vuoden 1976 aikana. Heikon maksuvalmiuden ja kiintiöiden alentamisen takia liikepankit joutuivat maksamaan huomattavia lisäkorkoja keskuspankkilutoitostaan sekä lainaamaan enenevässä määrin päivälutoittomarkkinoilta. Eräiden liikepankkien ylitettyä aika ajoin keskuspankkilutoon ja päivälutoon yhteismäärälle asetetun valvontarajan Suomen Pankki asetti nämä pankit erityisen maksuvalmiusseurannan alaisiksi. Koko keskuspankkirahoituksesta liikepankit joutuivat maksamaan keskimäärin 12,4 prosentin koron. Liikepankkien keskuspankkilutoon peruskorko pidettiin koko vuoden 9 ¼ prosentina. Päivälutoittomarkkinoilla korko oli keskimäärin 18,4 %.

Talletustodistuksia ei enää ollut liikkeessä huhtikuun jälkeen, koska valtionalouden suhdanneluonteiset rahoitusvarannot oli pääasiassa purettu jo vuoden 1975 aikana ja kausiluonteiset varannot siirtyivät Postipankin talletuksina päivälutoittomarkkinoille. Talletustodistusten myynnin edellytyksenä oleva pankkivaltuusmiesten koronmaksulupa päättyi vuoden 1976 lopussa.

Erityisrahoitusjärjestelyt

Suomen Pankki osallistui edelleen kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyyn (KTR-luotot) ja jatkoi liikepankkien ja Postipankin välityksellä lyhytaikaisten vientilutoitujen ja uusvientilutoitujen rahoittamista. Kesäkuussa tarkistettiin uusvientilutoitujen ehtoja. Muiden rahoitusjärjestelyjen ehdot pidettiin vuoden aikana ennallaan. Näiden kolmen pysyvän erityisrahoitusjärjestelyn yhteinen luottokanta kasvoi 376 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 1 201 milj. markkaa.

Metsäteollisuuden vientikysynnän elpymisen jäätyä odotettua heikommaksi Suomen Pankki jatkoi tilapäistä kotimaista rahoitusta ja ulkomaisia luotonkäyttölupia metsäteollisuuden tuotannon ja työllisyyden tukemiseksi. Joulukuus-

sa Suomen Pankki päätti lisäksi osallistua 20.12.1976—28.2.1977 tehtävien raakapuukauppojen rahoitukseen. Vuoden aikana Suomen Pankki antoi tilapäistä rahoitusta myös eräille muille tuotannonaloille. Tilapäisten kotimaisten rahoitusjärjestelyjen luottokanta kasvoi 362 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa yhteensä 536 milj. markkaa.

KTR-luotoilla rahoitetaan kotimaisen teollisuuden pääomatavaratoimituksia kotimaisille tilaajille. Siihen osallistuvat Suomen Pankki, liikepankit ja Postipankki. Suomen Pankin osuus oli edelleen 30 % kauppahinnan luototettavasta osasta ja luottojen korko 9 ¼ %. Teollisuuden investointitoiminnan tuntuvan heikentymisen johdosta KTR-luoton varauksiin liittyvä tilauskanta laski 852 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 1 366 milj. markkaa.

KTR-luottoja koskevia uusia varauksia tuli vuoden aikana voimaan yhteensä 272 milj. markkaa. Tästä Suomen Pankin rahoitusosuus oli 82 milj. markkaa. Luotonvarauksia oli vuoden päättyessä voimassa yhteensä 1 044 milj. markkaa, josta Suomen Pankin osuus 325 milj. markkaa.

Luottoja nostettiin yhteensä 918 milj. markkaa, josta Suomen Pankki rahoitti 263 milj. markkaa. Vuoden lopussa luottokanta oli 2 022 milj. markkaa. Tästä Suomen Pankin rahoitusosuus oli 554 milj. markkaa.

Uusvientilutoilla rahoitetaan pienen ja keskisuuren teollisuuden viennin kasvusta johtuvaa valmistusaikaista käyttöpääoman lisätarvetta. Kesäkuussa korotettiin luottojen käyttäjäkuntaa rajoittava yrityksen liikevaihdon yläraja 150 milj. markkaan ja nostettiin uusvientilutoitujen yritysکوhtainen enimmäismäärä 3 milj. markkaan. Rahoittajapankkien uusvientilutoista perimä korko oli kertomusvuonna edelleen 8 ½ %. Uusvientilutoitujen luottokanta kasvoi vuoden aikana 165 milj. markkaan. Metallij- ja konepajateollisuuden osuus luottokannasta oli 41 % sekä tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden 32 %. Vuoden lopussa uusvientilutoita oli käytössä 488 yrityksellä.

Lyhytaikaisten vientilutoitujen rahoitusjärjestelyn ehdot pidettiin vuoden aikana ennallaan. Rahoitusjärjestelyn piiriin kuuluu enintään 12 kuukauden maksuajalla tapahtuvan vaihdettavina valuuttoina maksettavan viennin toimituksen jälkeinen rahoitus. Rahoittajapankkien yrityksiltä perimä korko oli 8 ½ %. Luottokan-

ta kohosi vuoden aikana 295 milj. markasta 482 milj. markkaan. Luottokannasta oli metalli- ja konepajateollisuuden luottojen osuus 62 % sekä tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden 13 %. Rahoitusta käytti vuoden lopussa 456 yritystä.

Suomen Pankin valuuttapolitiikka

Kehitys kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla

Kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla sovellettiin vuoden 1976 aikana kolme vuotta aikaisemmin yleistynyttä liukuvien valuuttakurssien järjestelmää. Edellisen vuoden suhteellisen rauhallisen kauden jälkeen markkinat olivat jälleen varsin epävakaat ja monien valuuttojen vaihtosuhteet muuttuivat tuntuvasti. Useiden maiden keskuspankit pyrkivät vakauttamaan kurssikehitystä puuttamalla valuuttakauppaan tukiostoilla ja muilla toimilla.

Korkotason muutokset Yhdysvalloissa ja Euroopassa olivat enimmäkseen lieviä ja tärkeimmät diskonttokorot pysyivät suhteellisen vakaina. Vuoden mittaan kuitenkin eräät maat, kuten Englanti ja Ruotsi, nostivat diskonttokorkoaan valuuttansa tukemiseksi. Yleinen epävarmuus kansainvälisen suhdannetilanteen sekä eri maiden maksutaseiden ja hintakehityksen suhteen aiheutti sekä Yhdysvaltain dollarin että muiden tärkeiden valuuttojen vaihtosuhteiden muutoksia. Dollarin kurssi vahvistui lievästi vuoden alkupuolella muihin keskeisiin valuuttoihin verrattuna. Vuoden loppupuoliskon aikana dollari kuitenkin heikkeni Yhdysvaltain pessimististen kasvunäkymien, kauppataseen alijäämän ja suhteellisen alhaisen korkotason vuoksi.

Voimakkaan kurssispekulaation johdosta Ranskan frangi irrottautui maaliskuun 15 päivänä toistamiseen EEC-maiden kesken sovellettua kurssijärjestelmästä, minkä jälkeen frangi heikkeni dollariin nähden. Saksan marka oli alkuvuonna EEC-maiden kurssijärjestelmän vahvin valuutta. EEC-valuuttoihin ja erityises-

ti Saksan markkaan kohdistuneet kurssiodotukset johtivat siihen, että kurssijärjestelmää uusittiin lokakuussa muuttamalla valuuttojen vertailun perustana käytettyjä dollarikursseja. Markkinakurssit muuttuivat kuitenkin melko vähän ja loppuvuonna järjestelmän valuuttojen keskinäiset vaihtosuhteet olivat verrattain vakaat. Englannin punnan heikkeneminen jyrkeni kertomusvuoden aikana maan nopean inflaation ja heikon maksutasetilanteen vuoksi. Kansainvälisen Valuuttarahaston myönnettyä vuoden lopulla Englannille tuntuvaan valmiusluoton punnan arvon lasku pysähtyi.

Kullan hinta laski hieman kertomusvuoden kuluessa. Sen unssihinta oli Lontoossa vuoden 1975 lopussa 141 dollaria ja vuotta myöhemmin 135 dollaria. Vuoden aikana hinta laski siten 4 %.

Avistamarkkinat

Suomen markan ulkoinen arvo pysyi vuoden 1976 aikana varsin vakaana. Kaupankäyntiosuuksilla painotetulla indeksillä ilmaistuna se vahvistui 1.0 % edellisen vuoden keskimääräisestä kurssitasosta. Indeksien vaihteluväli vuoden aikana oli alle 2 %. Vuoden alkupuoliskolla marka vahvistui suhteellisen suurena pysyneen ulkomaisen pääoman tuonnin vuoksi. Loppukesällä puolestaan valuutanmyynnit rasittivat Suomen Pankin vaihdettavaa valuuttatavaraa. Viimeisellä neljänneksellä markan keskimääräinen kurssitaso pysyi lähes muuttumattomana ja oli vuoden lopussa melkein sama kuin vuotta aikaisemmin.

Yhdysvaltain dollarin myyntikurssi aleni Suomessa kertomusvuoden aikana 2.2 % ja Englannin punnan 17.6 %. Ruotsin kruunun myyntikurssi sitä vastoin nousi 4.3 % ja Saksan markan 8.8 %. Ruolan kurssi oli vuoden 1976 lopussa lähes sama kuin vuotta aikaisemmin. Suomen Pankin noteeraamien valuuttojen myyntikurssit vuosien 1975 ja 1976 lopussa ilmenevät seuraavalla sivulla olevasta asetelmasta.

Suomen markan ulkoisen arvon kehitys vuonna 1976 indekseinä¹

	maaliskuu	kesäkuu	syyskuu	joulukuu
Kaupankäyntiosuuksilla painotettu	99.3	99.2	100.1	100.2
Maksvaluuttojen osuuksilla painotettu	99.5	99.6	100.2	99.9

¹ Kuukauden keskimääräisten myyntikurssien perusteella, joulukuu 1975 = 100.0.

Valuuttojen myyntikurssit vuosien 1975 ja 1976 lopussa

Valuuttalaji	31. 12. 1975 mk	31. 12. 1976 mk
New York	US \$ ¹ 3.859	3.776
Montreal	C \$ ¹ 3.800	3.730
Lontoo	£ ¹ 7.805	6.430
Tukholma	Skr 87.90	91.70
Oslo	Nkr 69.25	73.10
Kööpenhamina	Dkr 62.60	65.50
Frankfurt a.M.	DM 147.45	160.40
Amsterdam	Hfl 143.70	153.80
Bryssel	FB 9.770 ²	10.530 ²
	9.590 ³	10.580 ³
Zürich	Sfr 147.50	154.60
Pariisi	FF 86.40	76.10
Rooma	Lit 0.5670	0.432
Wien	ÖS 20.92	22.60
Lissabon	Esc 14.25	12.03
Madrid	Ptas 6.49	5.55
Tokio	Yen 1.270	1.295
Reykjavik	Ikr 2.32	2.00
Moskova, clearing	Rub ¹ 5.091	5.089

¹ Yhdeltä yksiköltä, muut 100 yksiköltä.

² Kaupallinen kurssi.

³ Ei-kaupallinen kurssi.

Vuoden seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana Suomen Pankki osti valuuttapankeilta valuuttoja nettomääräisesti 20 milj. dollarin arvosta. Tämän jälkeen valuuttakaupat kääntyivät myyntivoittoisiksi. Keskuspankin koko vuoden avistamyynnit olivat 608 milj. dollaria ja -ostot 442 milj. dollaria.

Vuonna 1975 nostetun 71.25 milj. erityisnosto-oikeuden eli SDR:n suuruisen öljyluoton lisäksi Suomi sai kertomusvuoden toukuussa Kansainväliseltä Valuuttarahastolta samankaltaisin järjestelyin rahoitustukea 115.11 milj. erityisnosto-oikeutta eli noin 510 milj. markkaa. Vuoden 1976 lopussa Suomen Pankilla oli yksityisten ulkomaisten pankkiyhtymien kanssa neuvoteltuja luottovaroja 690 milj. dollarin eli noin 2.6 mrd. markan arvosta.

Termiinimarkkinat

Termiinikauppojen kokonaismäärä kasvoi ja markkinat olivat tasapainoisemmat kuin edellisenä vuonna. Suomen Pankin termiiniosot olivat 429 milj. dollaria ja -myynnit 404 milj. dollaria. Valtaosa termiiniosopimuksista tehtiin kuten ennenkin 3—6 kuukauden pituisiksi periodeiksi. Dollarin termiinikurssit olivat koko

vuoden avistakurssien yläpuolella. Joulukuun 31 päivänä kolmen kuukauden asiakastermiinikurssi oli 3.887 markkaa eli vuositasolle lasketuna 11.8 % korkeampi kuin avistamyyntikurssi. Ruolan termiinikauppojen kokonaismäärä oli 170 milj. ruplaa. Kurssit myötäilivät dollarin termiinikursseja.

Kahdenkeskiset maksujärjestelyt

Suomella oli vuoden 1976 päättyessä kahdenkeskiset maksusopimukset kahdeksan sosialistisen maan kanssa. Sopimusten mukaan oli tilivaluuttana Neuvostoliiton ja Romanian kanssa clearingrupla, Bulgarian, Saksan demokraattisen tasavallan ja Unkarin kanssa clearingdollari sekä Kiinan kansantasavallan kanssa clearingmarkka. Puolan ja Tšekkoslovakiassa jatkettiin maksujärjestelyä, jonka mukaisesti tilit pidettiin vapaasti vaihdettavina Yhdysvaltain dollareina. Clearingdollareita myytävänä ostettaessa noudatettiin edelleenkin Yhdysvaltain dollarin kurssia. Mongolian ja Suomen välisen kauppasopimuksen mukaisesti maiden väliset maksut hoidettiin Suomen Pankissa ja Mongolian keskuspankissa vaihdettavina Yhdysvaltain dollareina pidettävien tilien kautta.

Pitkäaikaiset ulkomaiset pääomanliikkeet

Pitkäaikaisten ja keskipitkien lainojen myöntäminen jatkui kansainvälisillä markkinoilla vilkkaana koko vuoden 1976 ajan. Pankkisyndikaattien järjestämiä eurovaluuttalainoja myönnettiin 26—27 mrd. dollarin arvosta eli runsas viidennes enemmän kuin edellisenä vuonna. Kansainvälisillä obligaatiomarkkinoilla laskettiin liikkeeseen uusia lainoja noin 13 mrd. dollarin arvosta. Vastaava määrä vuonna 1975 oli noin 8 mrd. dollaria. Tämän lisäksi laskettiin Yhdysvaltain, Saksan liittotasavallan, Sveitsin ja Japanin pääomamarkkinoilla liikkeeseen runsaasti ulkomaisia obligaatioita, arviolta noin 15 mrd. dollarin arvosta. Kansainvälisten lainamarkkinoiden kasvu perustui useimmissa läntisissä teollisuusmaissa siihen, että lyhytaikaisten lainojen korkotaso oli matala, mikä teki sijoitukset erityisesti obligaatiolainoihin kannattaviksi. Lainankysyntä kansainvälisillä markkinoilla oli varsin vilkasta heikosta investointitoiminnasta huolimatta. Lainanottajina olivat suurelta osin valtiot ja muut julkisyhteisöt, joiden rahoitustarpeet pysyttelivät jatkuvasti suurina.

Suomalaiset lainanottajat nostivat vuonna 1976 pitkäaikaisia ulkomaisia lainoja yhteensä 6 390 milj. markan arvosta eli 654 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kun lainojen kuoletukset hieman kasvoivat, muodostui pitkäaikaisen pääoman nettotuonti edellisvuotista noin miljardin pienemmäksi ja oli 4 570 milj. markkaa.¹ Suomen pitkäaikainen ulkomainen bruttovelka oli siten vuoden lopussa ennakkotietojen mukaan 23 721 milj. markkaa.

Valtaosa ulkomaisista lainoista otettiin kansainvälisiltä lainamarkkinoilta, missä pääoman saatavuus pysyi hyvänä. Lainanoton supistumisen aiheutti Suomen Pankin tiukentunut asenne pääomantuontilupien myöntämisessä asetettujen vaihtotase- ja velkaantumistavoitteiden saavuttamiseksi. Pienemmiksi kuin edellisenä vuonna eli 2 477 milj. markkaan jäivät ulkomaisten pankkien myöntämien rahoituslainojen nostot. Nämä lainat ovat suomalaisten yritysten tavallisin ulkomaisen velan muoto. Joukkovelkakirjalainojen nostot sen sijaan yltivät miltei vuoden 1975 tasolle, sillä suomalaiset lainanottajat laskivat ulkomailta liikkeeseen yhdeksän obligaatiolainaa yhteensä 986 milj. markan arvosta ja tämän lisäksi 782 milj. markan arvosta private placement -tyyppisiä joukkovelkakirjalainoja. Suomen valtio laski ulkomailta

liikkeeseen kolme obligaatiolainaa: kesäkuussa 100 milj. DM:n lainan Saksan liittotasavallassa, syyskuussa 80 milj. Sfr:n lainan Sveitsissä ja joulukuussa 50 milj. US-dollarin lainan Yhdysvaltain pääomamarkkinoilla. Viimeksi mainittu on ensimmäinen vuoden 1967 jälkeen Yhdysvalloista otettu valtion laina. Tämän lainan liikkeeseenlasku onnistui hyvin. Pitkäaikaiset tuonti- ja vuokrausluotot pysyttelivät myös edellisen vuoden tasolla Suomen Pankin noudattaman tiukan lupakäytännön vuoksi ja niiden nostot nousivat vuoden aikana 1 784 milj. markkaan.

Vuoden lopussa oli pitkäaikaisesta ulkomaisesta velasta 46 % Yhdysvaltain dollarin määräisenä, 18 % Saksan markan määräisenä, 10 % Sveitsin frangin määräisenä ja 6 % Suomen markan määräisenä. Jäljelle jäävä osa jakaantui noin kahdenkymmenen eri valuutan kesken.

Ulkomaisten yritysten Suomeen tekemät suorat sijoitukset vähenivät jonkin verran edellisvuotisista, kun taas suomalaisten yritysten sijoitukset ulkomaille kasvoivat. Sijoituspääoman nettotuonti oli 221 milj. markkaa ja nettovienti 118 miljoonaa markkaa. Osinkojen ja korkojen siirrot ulkomaille nousivat 126 miljoonaa, kun vastaavat maksut Suomeen jäivät arviolta 4 milj. markkaan. Suorien sijoitusten kokonaistase oli näin ollen 18 milj. markkaa alijäämäinen.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen saatava, joka suorien sijoitusten lisäksi käsittää vientiluotot ja valtion kehitysyhteistyöluotot, kasvoi edellisen vuoden 3 190 miljoonasta noin 3 900 milj. markkaan.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen nettovelka oli siten vuoden 1976 lopussa ennakkotietojen mukaan noin 19 800 milj. markkaa, kun se vuotta aikaisemmin oli 15 603 milj. markkaa. Velanhoitokustannukset eli pitkäaikaisten lainojen korot ja kuoletukset lisääntyivät vuoden aikana nettomääräisesti noin puoli miljardia markkaa vuoden 1975 tasosta. Niiden osuus vaihtotaseen tuloista oli noin 10 % eli sama kuin edellisenä vuonna. Pitkäaikaisen nettovelan osuus bruttokansantuotteesta oli vuoden lopussa noin 18 %.

¹ Nykyisin lainojen nostojen ja kuoletusten markka-arvo lasketaan kuukausittain valuuttojen myyntikurssien keskiarvon mukaan, kun taas kunkin kuukauden velan saldo lasketaan kuukauden viimeisen päivän myyntikurssin mukaan.

Suomen Pankin tase ja tuloslaskelma

Seuraavassa selvitetään aluksi Suomen Pankin saamisten ja velkojen kehitystä sektoreittain kertomusvuoden aikana. Sen jälkeen tarkastellaan liikkeessä olevaa rahaa ja talletustodistuksia sekä setelinanto-oikeutta ja sen

käyttöä. Lopuksi selostetaan Suomen Pankin tilinpäätöstä taseen ja tuloslaskelman perusteella.

Ulkomaat

Suomen Pankin ulkomaiset tilit kehittyivät kertomusvuonna seuraavasti:

Ulkomaiset tilit milj. mk	31. 12. 1975		31. 12. 1976		Muutos
Kulta	121	121	—	—	—
Erietyiset nosto-oikeudet	278	236	—	—	— 42
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	—	—
Vaihdettavat valuutat	1 089	1 004	—	—	— 85
Sidotut valuutat	462	440	—	—	— 22
Kulta ja valuuttasaamiset	1 950	1 801	—	—	— 149
Ulkomaiset vekselit	272	436	—	—	+ 164
Ulkomaiset joukkovelkakirjat	204	397	—	—	+ 193
Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	798	827	—	—	+ 29
Muut ulkomaiset saamiset	1 274	1 660	—	—	+ 386
Ulkomaiset saamiset yhteensä	3 224	3 461	—	—	+ 237
Vaihdettavat tilit	78	50	—	—	— 28
Sidotut tilit	94	51	—	—	— 43
Valuuttavelat	172	101	—	—	— 71
Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit ..	1 127	1 665	—	—	+ 538
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	258	258	—	—	—
Muut ulkomaiset velat	1 385	1 923	—	—	+ 538
Ulkomaiset velat yhteensä	1 557	2 024	—	—	+ 467
Ulkomaiset nettosaamiset	1 667	1 437	—	—	— 230

Suomen Pankin kultavaranto pysyi edelleen muuttumattomana. Erietyiset nosto-oikeudet vähenivät 42 milj. markkaa. Pankin ulkomaiset valuuttasaamiset supistuivat 107 milj. markkaa pääasiassa vaihdettavien valuuttojen vähenemisen vuoksi ja ulkomaiset valuuttavelat 71 milj. markkaa lähinnä sidottujen velkojen supistumisen takia. Vaihdettava valuuttavaranto aleni vuoden aikana 99 milj. markkaa 1 311 milj. markkaan. Pankin sidottu valuuttavaranto sen sijaan kasvoi 21 milj. markkaa ja oli vuoden vaihteessa 389 milj. markkaa.

Muihin ulkomaisiin saamisiin sisältyvät ulkomaiset vekselit kasvoivat 164 milj. markkaa ja ulkomaiset joukkovelkakirjat 193 milj. mark-

kaa. Ulkomaisten vekselien lisäys johtui pääasiassa lyhytaikaisten vientiluottojen jälleerahoituksen kasvusta. Muihin ulkomaisiin velkoihin kuuluvat Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit kasvoivat 538 milj. markkaa lähinnä Kansainvälisen Valuuttarahaston myöntämän öljyluoton nostamisen takia. Suomen Pankin ulkomaiset nettosaamiset supistuivat 230 milj. markkaa ja olivat vuoden lopussa 1 437 milj. markkaa.

Rahoituslaitokset

Suomen Pankin asemaa rahoituslaitoksiin nähden kuvaa seuraava asetelma:

Rahoituslaitosten tilit
 milj. mk

	31. 12. 1975	31. 12. 1976	Muutos
Liikepankkien shekkitilit	133	174	+ 41
Diskontatut vekselit	3 385	2 920	— 465
Joukkovelkakirjat	327	332	+ 5
Päiväluotot	373	1 204	+ 831
Muut	42	44	+ 2
Saamiset rahoituslaitoksilta	4 260	4 674	+ 414
Postipankin shekkitili	1	2	+ 1
Liikepankkien shekkitilit	3	2	— 1
Päivätalletukset	96	1 137	+ 1 041
Muut	25	2	— 23
Velat rahoituslaitoksille	125	1 143	+ 1 018
<i>Nettosaamiset rahoituslaitoksilta</i>	<i>4 135</i>	<i>3 531</i>	<i>— 604</i>

Saamiset rahoituslaitoksilta lisääntyivät 414 milj. markkaa. Liikepankkien keskuspankkiluoto, johon luetaan liikepankkien Suomen Pankissa diskonttaamat vekselit, liikepankkien shekkitilivelka Suomen Pankille sekä vähennyseränä liikepankkien shekkitilisaatava Suomen Pankilta, supistui 423 milj. markkaa. Sen sijaan liikepankkien koko keskuspankkirahoitus, johon kuuluvat keskuspankkiluoton lisäksi liikepankkien päiväluotot sekä vähennyseränä liikepankkien päivätalletukset, kasvoi 492 milj. markkaa ja oli vuoden päättyessä 4 284 milj. markkaa. Kasvu johtui pääasiassa liikepankkien päiväluottojen 831 milj. markan lisäyksestä. Muut saamiset rahoituslaitoksilta lisääntyivät 2 milj. markkaa. Niihin sisältyvät muun muassa konttorien matkalla olevat shekit ja pankkivekselit.

Suomen Pankin velat rahoituslaitoksille kasvoivat yhteismäärältään 1 018 milj. markkaa päivätalletusten lisäyksen vuoksi, joka puolestaan johtui lähinnä Postipankin osallistumisesta päiväluottomarkkinoihin vuoden alusta lukien. Muut velat rahoituslaitoksille, joihin sisältyvät mm. Mortgage Bank of Finland Oy:n shekkitili sekä eräiden rahoituslaitosten

kotimaiset valuuttatilit, supistui 23 milj. markkaa.

Suomen Pankin päiväluottomarkkinoiden päiväluotot ja päivätalletukset merkittiin kertomusvuoden helmikuun alusta lukien omina erinänsä taseeseen. Aikaisemmin ne sisältyivät nettoeränä Suomen Pankin muihin saamisiin rahoituslaitoksilta.

Rahoituslaitosten asemaa tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon ne asetelmaan sisältyvät vastuut, jotka ovat syntyneet eri rahoitusjärjestelyjen yhteydessä. Suomen Pankin ostamia vekseleitä, joiden maksamisesta pankit ovat vastuussa, ovat uusvientivekselit sekä ulkomaan valuutan määräiset vientivekselit. Näistä viimeksi mainitut muodostavat pääosan tase-erästä ”ulkomaiset vekselit”. Vastuusiin kuuluvat myös kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyyn liittyvät lainat, joilla on asianomaisen pankin takuu.

Julkinen sektori

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi Suomen Pankin ja julkisen sektorin välisten tilien kehitys:

Julkisen sektorin tilit
 milj. mk

	31. 12. 1975	31. 12. 1976	Muutos
Joukkovelkakirjat	70	67	— 3
Valtion metallirahavastuu	256	279	+ 23
Muut	13	101	+ 88
Saamiset julkiselta sektorilta	339	447	+ 108
Shekkitilit	2	2	—
Suhdannerahastotalletukset	155	59	— 96
Tuontitalletukset	1 135	973	— 162
Muut	9	99	+ 90
Velat julkiselle sektorille	1 301	1 133	— 168
<i>Nettovelat julkiselle sektorille</i>	<i>962</i>	<i>686</i>	<i>— 276</i>

Saamiset julkiselta sektorilta lisääntyivät 108 milj. markkaa. Kasvu johtui muun muassa valtion metallirahavastuun lisäyksestä. Velat julkiselle sektorille supistuivat 168 milj. markkaa valtion suhdannerahastotalletusten sekä yrityksiltä kerättyjen tuontitalletusten alentumisen vuoksi. Suhdannerahastotalletuksia oli vuoden vaihteessa 59 milj. markkaa ja tuontitalletuk-

sia 973 milj. markkaa. Muut velat julkiselle sektorille kasvoivat 90 milj. markkaa lähinnä kuntien pääomantuontitalletusten kasvun takia.

Yritykset

Suomen Pankin asema yrityksiin nähdessä kehittyi seuraavasti:

Yritysten tilit
 milj. mk

	31. 12. 1975	31. 12. 1976	Muutos
Uusvientivekselit	128	165	+ 37
Toimitusluottojen rahoitus	402	554	+ 152
Joukkovelkakirjat	223	198	— 25
Muut	180	483	+ 303
Saamiset yrityksiltä	933	1 400	+ 467
Investointitalletukset	73	58	— 15
Pääomantuontitalletukset	450	242	— 208
Tuontimaksutalletukset	8	6	— 2
Muut	8	2	— 6
Velat yrityksille	539	308	— 231
<i>Nettosaamiset yrityksiltä</i>	<i>394</i>	<i>1 092</i>	<i>+ 698</i>

Suomen Pankin saamiset yrityksiltä lisääntyivät 467 milj. markkaa. Antolainaus yrityksille kasvoi 492 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 1 202 milj. markkaa. Tästä luottokannasta uusvientivekselien osuus oli 165 milj. markkaa, kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyyn liittyvien luottojen osuus 554 milj. markkaa ja tilapäisten erityisrahoitusjärjestelyjen 440 milj. markkaa. Pankin hallussa olevien, yritysten liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen määrä supistui 25 milj. markkaa.

Velat yrityksille supistuivat 231 milj. markkaa. Veloista suurin osa oli pääomantuontitalletuksia, joiden määrä aleni 208 milj. markkaa 242 milj. markkaan. Valtioneuvoston päätök-

sen perusteella yritykset käyttivät tekemiään investointitalletuksia nettomääräisesti 15 milj. markkaa, joten niitä oli vuoden vaihteessa 58 milj. markkaa.

Liikkeessä oleva raha ja talletustodistukset

Liikkeessä olevan rahan määrä kasvoi vain 30 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 2 885 milj. markkaa. Liikkeessä olevat talletustodistukset, joiden määrä vuoden 1975 lopussa oli 250 milj. markkaa, erääntyivät kaikki vuoden alkupuolella.

Setelinanto-oikeus ja sen käyttö

Suomen Pankin setelinanto-oikeus ja sen käyttö ilmenevät seuraavasta asetelmasta:

Setelinantotase
 milj. mk

	31. 12. 1975	31. 12. 1976	Muutos
<i>Setelinanto-oikeus</i>			
Ensisijainen kate	2 282	2 307	+ 25
Toissijainen kate	1 500	1 500	—
Yhteensä	3 782	3 807	+ 25
<i>Setelinanto-oikeuden käyttö</i>			
Liikkeessä olevat setelit	2 617	2 635	+ 18
Vaadittaessa maksettavat sitoumukset	229	131	— 98
Shekkiluotoista nostamatta	2	1	— 1
Setelinantovara	934	1 040	+ 106
Yhteensä	3 782	3 807	+ 25

Ensisijainen setelinkate, johon luetaan kulta ja pankin riidattomat ulkomaiset saamiset, kasvoi vuoden 1976 aikana 25 milj. markkaa 2 307 milj. markkaan. Toissijainen setelinkate, johon luetaan katekelpoiset kotimaiset vekselit, pysyi ennallaan ja oli vuoden lopussa ohjesäännön väliaikaisen muutoksen perusteella asetetulla ylärajallaan 1 500 milj. markkaa. Täten koko setelinanto-oikeus kasvoi ensisijaisen setelinkatteen kasvun takia 25 milj. markkaa. Kun toisaalta setelinanto-oikeuden käyttö, jo-

hon luetaan liikkeessä oleva setelistö, vaadittaessa maksettavat sitoumukset sekä shekkiluo- toista nostamatta oleva määrä, supistui yhteen- sä 81 milj. markkaa, kasvoi setelinantovara 106 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 1 040 milj. markkaa.

Tilinpäätös

Suoritettua tiliaseman tarkastelua täydentää pankin tase kertomusvuoden ja sitä edeltäneen vuoden lopussa:

	Tase		Tase	
	31. 12. 1975	31. 12. 1976	31. 12. 1975	31. 12. 1976
V a s t a a v a a			V a s t a t t a v a a	
Kulta	121	121	Vaihdettavat tilit	78 50
Erityiset nosto-oikeudet ..	278	236	Sidotut tilit	94 51
Kultaosuuksien Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	Valuuttavelat	172 101
Vaihdettavat valuutat	1 089	1 004	Kansainvälisen Valuutta- rahaston markkatilit ...	1 127 1 665
Sidotut valuutat	462	440	Osoitetut erityiset nosto- oikeudet	258 258
<i>Kulta ja valuuttasaamiset</i> ..	<i>1 950</i>	<i>1 801</i>	<i>Muut ulkomaiset velat</i> ...	<i>1 385 1 923</i>
Ulkomaiset vekselit	272	436	Setelit	2 617 2 635
Ulkomaiset joukkovelkakir- jat	204	397	Metalliraha	238 250
Markkaosuuksien Kansainväli- sessä Valuuttarahastossa ..	798	827	<i>Liikkeessä oleva raha</i>	<i>2 855 2 885</i>
<i>Muut ulkomaiset saamiset</i> ..	<i>1 274</i>	<i>1 660</i>	<i>Liikkeessä olevat talletus- todistukset</i>	<i>250 —</i>
Liikepankkien shekkitilit ..	133	174	Postipankin shekkitili ...	1 2
Diskontatut vekselit	3 385	2 920	Liikepankkien shekkitilit ..	3 2
Joukkovelkakirjat	327	332	Päivätalletukset	96 1 137
Päiväluotot	373	1 204	Muut	25 2
Muut	42	44	<i>Velat rahoituslaitoksille</i> ..	<i>125 1 143</i>
<i>Saamiset rahoituslaitoksilta</i> ..	<i>4 260</i>	<i>4 674</i>	Shekkitilit	2 2
Joukkovelkakirjat	70	67	Suhdannerahastotalletukset	155 59
Valtion metallirahavastuu ..	256	279	Tuontitalletukset	1 135 973
Muut	13	101	Muut	9 99
<i>Saamiset julkiselta sektorilta</i> ..	<i>339</i>	<i>447</i>	<i>Velat julkiselle sektorille</i> ..	<i>1 301 1 133</i>
Uusvientivekselit	128	165	Investointitalletukset	73 58
Toimitusluottojen rahoitus ..	402	554	Pääomantuontitalletukset ..	450 242
Joukkovelkakirjat	223	198	Tuontimaksutalletukset ...	8 6
Muut	180	483	Muut	8 2
<i>Saamiset yrityksiltä</i>	<i>933</i>	<i>1 400</i>	<i>Velat yrityksille</i>	<i>539 308</i>
<i>Muut varat</i>	<i>47</i>	<i>53</i>	<i>Muut velat</i>	<i>15 13</i>
			<i>Arvonjärjestelytilit</i>	<i>331 592</i>
			Kantarahasto	1 400 1 400
			Vararahasto	237 334
			Tilivuoden tulos	193 203
			<i>Oma pääoma</i>	<i>1 830 1 937</i>
Yhteensä	8 803	10 035	Yhteensä	8 803 10 035

Pankin omat varat ilman tilivuoden voittoa olivat tilinpäätöksen mukaan 1 734 milj. markkaa, joka oli 97 milj. markkaa enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Lisäys johtui siitä, että vuoden 1975 voiton toinen puoli siirrettiin vararahastoon. Näiden varojen lisäksi pankilla on sellaisia omaisuuseriä, jotka eivät sisälly pankin taseeseen. Niihin kuuluvat ar-

vonalennuksiin sisältyvien varausten lisäksi pääkonttorin ja haarakonttorien toimitalot, setelipaino, eräät muut pankin toiminnan kan- nalta tarpeelliset kiinteistöt sekä osakkeet, lähinnä Tervakoski Oy:n osake-enemmistö.

Suomen Pankin tuloslaskelma kertomusvuodelta ja sitä edeltäneeltä vuodelta esitetään seuraavassa asetelmassa:

Tuloslaskelma
mk

	1. 1. 1975—31. 12. 1975	1. 1. 1976—31. 12. 1976
Korkotuotot		
Korot kotimaisista saamisista	512 380 801,16	497 850 429,64
Korot ulkomaisista saamisista	59 193 427,10	40 311 796,60
Korot joukkovelkakirjoista	78 220 269,52	93 121 724,11
Yhteensä	649 794 497,78	631 283 950,35
Korkokulut		
Korot kotimaisista veloista	135 165 897,73	43 828 415,53
Korot ja varausprovisiot ulkomaisista veloista	23 111 138,55	62 601 004,81
Yhteensä	158 277 036,28	106 429 420,34
Korkokate	491 517 461,50	524 854 530,01
Muut tuotot		
Provisiot	7 682 923,85	7 224 271,42
Kurssierot	51 412 366,04	29 588 535,10
Muut tuotot	8 372 270,47	21 649 230,51
Yhteensä	67 467 560,36	58 462 037,03
Muut kulut		
Palkat	31 180 610,14	36 743 525,25
Sosiaaliturvamaksut	2 635 455,89	3 308 301,37
Eläkkeet	6 630 474,45	8 737 323,27
Setelien valmistus	15 551 604,87	17 088 482,41
Poistot	59 060 611,06	51 929 775,03
Muut kulut	10 477 646,76	12 174 423,12
Yhteensä	125 536 403,17	129 981 830,45
Siirto arvonnjärjestelytileihin	240 000 000,00	250 000 000,00
Tilivuoden tulos	193 448 618,69	203 334 736,59

Pankin tuotot olivat yhteensä 690 milj. markkaa. Näistä oli 498 milj. markkaa korko- tuottoja kotimaisista saamisista, 93 milj. mark- kaa joukkovelkakirjoista ja 40 milj. markkaa ulkomaisista saamisista sekä 30 milj. markkaa kurssieroja.

Pankin kokonaiskulut olivat 236 milj. mark-

kaa, josta 63 milj. markkaa oli korkokuluja ja varausprovisioita ulkomaisista veloista, 44 milj. markkaa korkokuluja kotimaisista veloista ja 37 milj. markkaa palkkoja. Tilinpäätök- sessä tehdyt poistot olivat 52 milj. markkaa.

Pankin voitto tilivuodelta oli 203 334 736,59 markkaa. Vuoden 1977 avaustaseessa on va-